

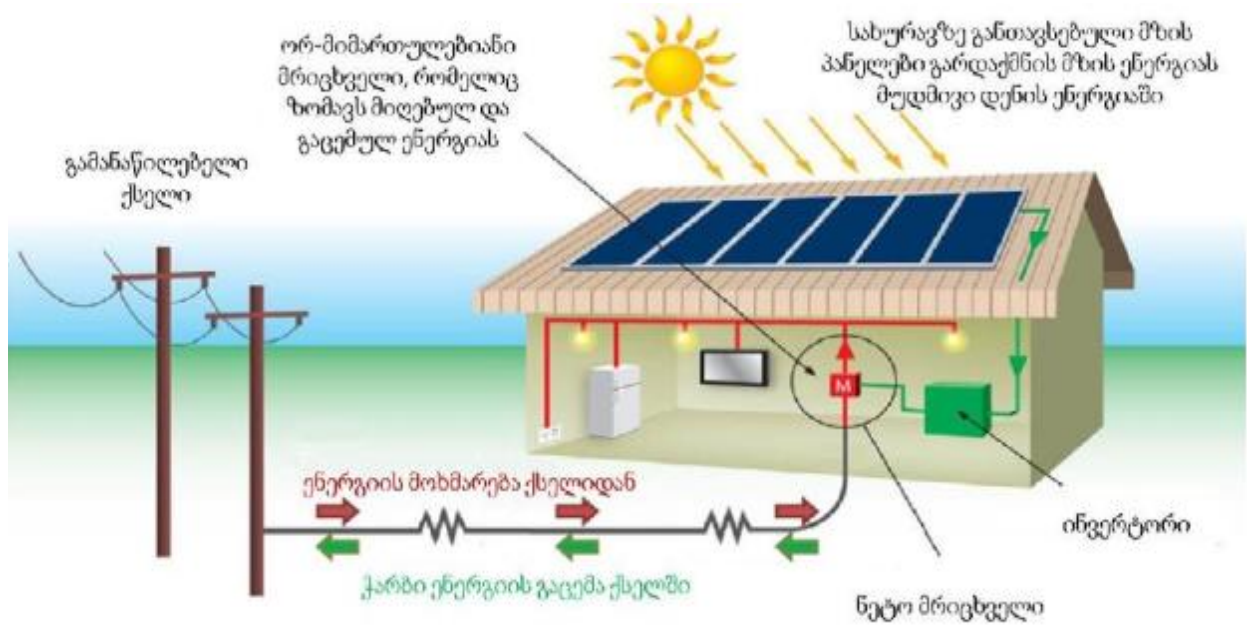
საქართველოს ენერჯეტიკისა და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისია (სემეპკი)

"ნეტო აღრიცხვის" დანერგვის მარეგულირებელი ჩარჩოები

მომხმარებლის მიერ საკუთარი მოხმარების დაკმაყოფილებისა და მიკრო-სიმძლავრის განახლებადი ენერჯის წყაროების განვითარება საერთაშორისო დონეზე სხვადასხვა წამახალისებელი პოლიტიკით არის მხარდაჭერილი. წახალისების პოლიტიკა შეიძლება იყოს შედარებით უფრო აგრესიული ან უფრო ზომიერი. აგრესიული წახალისების პოლიტიკა ძირითადად ხორციელდება ისეთ ქვეყნებში, სადაც მაღალია წიაღისეული საწვავის გამოყენებით წარმოებული ელექტროენერჯის მოცულობა და გააჩნიათ მკაცრი ვალდებულებები განახლებადი ენერჯის წილის გაზრდისათვის. ასეთ პირობებში წახალისების მთავარი ინსტრუმენტია მცირე სიმძლავრის განახლებადი ენერჯის მწარმოებლებისათვის მაღალი ტარიფების (ე.წ. Feed-in Tariff და ა.შ.) შეთავაზება. ამასთან, აღსანიშნავია, რომ ასეთი პოლიტიკა აძლიერებს დაწოდებს სამომხმარებლო ტარიფებზე და მოითხოვს განმახორციელებელი ქვეყნისგან გარკვეულ ეკონომიკურ გამძლეობას. ზომიერი წახალისების პოლიტიკა ორიენტირებულია იქითკენ, რომ გამარტივებული წესით, ადმინისტრაციული თუ სხვა სახის ბიუროკრატიული ბარიერების მოხსნით, უზრუნველყოს გარკვეული შეღავათიანი პირობების დაწესება და მომხმარებლისთვის სტიმულის მიცემა, რომ საკუთარი სახსრებით ან გარკვეულწილად დონორული ხელშეწყობით განავითარონ საკუთარი ენერჯის წყაროები და სრულად ან ნაწილობრივ დაიკმაყოფილონ საკუთარი ენერჯომოთხოვნილება. ასეთი სახის პოლიტიკა არ ახდენს შესამჩნევ ზეგავლენას სატარიფო პროცესებზე და ეფუძნება უფრო სამართლიან საწყისებს.

მომხმარებლის საკუთრებაში არსებული მიკროსიმძლავრის ელექტროსადგურების განვითარების ერთ-ერთ ტრადიციულ და ფართოდ გავრცელებულ პოლიტიკას წარმოადგენს ე.წ. "ნეტო აღრიცხვა" (Net-Metering), რომელიც არის საერთაშორისო დონეზე ფართოდ გავრცელებული ტერმინი და გამოიყენება მაშინ, როდესაც ელექტროენერჯის მომხმარებელს გააჩნია საკუთარი ენერჯის წყარო, რომელიც პარალელურად ჩართულია ქსელში და, პირველ რიგში, ახდენს თავისი ენერჯომოთხოვნილების დაკმაყოფილებას, ხოლო ჭარბად წარმოებულ ენერჯიას გასცემს ქსელში. ასეთი სქემის დროს საჭიროა სპეციალური მრიცხველი, რომელიც ელექტროენერჯიას აღრიცხავს ორი მიმართულებით და შეუძლია მოხმარებული და წარმოებული ელექტროენერჯის სალდოს გამოყვანა. სწორედ ამ სხვაობიდან ანუ ნეტო სიდიდიდან ხდება შემდგომ ანგარიშსწორება მომხმარებელსა და ელექტროენერჯის მიმწოდებელს შორის. იმ შემთხვევაში, როდესაც კონკრეტულ

საანგარიშსწორებო პერიოდზე მომხმარებელმა აწარმოა უფრო მეტი ენერჯია, ვიდრე მოიხმარა, განაწილების ლიცენზიატს/ ელექტრო-ენერჯიის მიმწოდებელს მომხმარებლის სასარგებლოდ მართებს ჭარბი კვტ.სთ-ები, რომლის გაქვითვის/ანაზღაურების სხვადასხვა ხერხი არსებობს, მათ შორის ყველაზე გავრცელებულია ჭარბი კვტ.სთ-ების მომდევნო საანგარიშსწორებო პერიოდის ქვითარში კრედიტად ასახვა. ქვემოთ ნახაზზე მოცემულია "ნეტო აღრიცხვის" პროგრამაში ჩართული საცალო მომხმარებლის გამარტივებული საილუსტრაციო სქემა.

არსებობს გარკვეული შეზღუდვები, რომლითაც განისაზღვრება "ნეტო აღრიცხვით" მოსარგებლე მომხმარებლების კატეგორია და გავრცელების ინტენსივობა. პირველ რიგში, შეზღუდვას ექვემდებარება საკუთარი ენერჯიის წყაროს მიერ გამოყენებული პირველადი ენერჯიის სახეობა და სიმძლავრე. როგორც წესი, მომხმარებელი შეზღუდულია ააშენოს მის მიერ ქსელიდან მოთხოვნილ სიმძლავრეზე მეტი სიმძლავრის მიკროელექტროსადგური. ამასთან, როგორც წესი, იგი უნდა იყოს განახლებად ენერჯიაზე მომუშავე. განაწილების ლიცენზიატებს, ქსელის მართვისა და ტექნიკური სტანდარტების შესრულების თვალსაზრისით, გააჩნიათ ქსელთან მიერთებული მიკროელექტროსადგურების საერთო სიმძლავრის შეზღუდვის საჭიროება, რომელიც შემოიფარგლება ქსელში პიკური დატვირთვის 2-4 პროცენტით.

მსოფლიოში "ნეტო აღრიცხვის" პოლიტიკამ ფართო გავრცელება ჰპოვა. აშკარაა, რომ ენერჯეტიკის მდგრადი განვითარების უზრუნველყოფისათვის ერთადერთი აუცილებელი პირობა აღარაა მხოლოდ დიდი ენერჯეობიექტების მშენებლობა, ძალიან დიდი პოტენციალი

არსებობს ასევე საცალო მომხმარებლებში, რომლებსაც ძალუბთ დაიკმაყოფილონ საკუთარი ენერგომოთხოვნილებები მიკროსიმძლავრის ელექტროსადგურების მშენებლობით. საერთაშორისო პრაქტიკა გვიჩვენებს, რომ მიკროელექტროსადგურების განვითარებას შესაძლოა ჰქონდეს მრავალმხრივი სარგებელი, მათ შორის:

- გადამცემი და გამანაწილებელი ქსელების ასაშენებლად საჭირო ფინანსური დანახარჯების შემცირება;

- იმპორტირებული ენერჯის მოცულობის ან თბოელექტროსადგურებზე გამომუშავების შემცირება;

- ელექტროენერჯის დანაკარგების შემცირება გადამცემ და გამანაწილებელ ქსელებში;

- მომხმარებელს უზრუნველყოფს დამატებითი შესაძლებლობა დაზოგოს ფინანსები ენერჯის შესყიდვაზე ან სულაც გახდეს ენერჯის მიმწოდებელი;

- ხელს შეუწყობს დასაქმებას და ეკონომიკურ აქტივობას, იქიდან გამომდინარე, რომ გაიზრდება მოთხოვნა კვალიფიციურ ინჟინრებსა და მემონტაჟეებზე;

- ეს არის სუფთა ენერჯია და დადებითად აისახება გარემოზე.

ამჟამად საცალო მომხმარებლების საკუთრებაში არსებული ელექტროსადგურებისა და მათ მიერ გამომუშავებულ ელექტროენერჯიაზე ანგარიშსწორება რეგულირდება კომისიის 2008 წლის 18 სექტემბრის №20 დადგენილებით დამტკიცებული „ელექტროენერჯის (სიმძლავრის) მიწოდებისა და მოხმარების წესების“ საფუძველზე. კერძოდ, აღნიშნული წესები განსაზღვრავს საცალო მომხმარებლის უფლებამოსილებას, დააპროექტოს, ააშენოს და მიუერთოს ქსელს ელექტროსადგური, რომლის საპროექტო სიმძლავრე არ აღემატება 100 კვტ-ს.

რაც შეეხება ასეთი ელექტროსადგურის მიერ წარმოებულ და ქსელში მიწოდებულ ჭარბ ელექტროენერჯიაზე ანგარიშსწორების წესს, იგი განსაზღვრულია „ელექტროენერჯის (სიმძლავრის) მიწოდებისა და მოხმარების წესების“ 25-ე მუხლის მე-5 პუნქტით, რომლის თანახმადაც, თუ განაწილების ლიცენზიატსა და საცალო მომხმარებელს შორის სხვა პირობა არ არის შეთანხმებული, ანგარიშსწორებისას ვალდებულებები უნდა შესრულდეს შემდეგი წესით: საცალო მომხმარებლის მიერ გამანაწილებელ ქსელში მიწოდებული ელექტროენერჯის ღირებულების გაქვითვა მოხდება მის მიერ განაწილების ლიცენზიატის ქსელიდან მიღებული (მოხმარებული) ელექტროენერჯის ღირებულებიდან, სადაც საცალო მომხმარებლის მიერ გამანაწილებელ ქსელში მიწოდებული ელექტროენერჯის ფასი ტოლი იქნება მის მიერ გამანაწილებელი ქსელიდან მიღებული (მოხმარებული) ელექტროენერჯის ტარიფსა და ელექტროენერჯის განაწილების ტარიფებს შორის სხვაობისა.

ზემოაღნიშნულის მიუხედავად, კომისიაში 2015 წელს განხილული დავების გათვალისწინებით (2015 წლის 29 ოქტომბრის № 57/78 გადაწყვეტილება შპს „ინსტასა“ და სს „ენერგო-პრო ჯორჯიას“ შორის არსებული დავის შესახებ და 2015 წლის 7 ივლისის № 36/2 გადაწყვეტილება შპს „აბსოსა“ და სს „თელასს“ შორის არსებული დავის შესახებ), გამოიკვეთა, რომ საკითხის სრულყოფილად რეგულირების მიზნით საჭიროა საკანონმდებლო დონეზე განისაზღვროს საცალო მომხმარებლების საკუთრებაში არსებული მიკროელექტროსადგურების სტატუსი, რათა თავიდან იქნეს აცილებული საკანონმდებლო და მარეგულირებელი ბუნდოვანება საკითხთან დაკავშირებით, არ მოხდეს ასეთი მიკროელექტროსადგურების მიმართ იმავე ტექნიკური და ადმინისტრაციული მოთხოვნების წაყენება, რომელთა დაკმაყოფილებაც მოეთხოვება საბითუმო ვაჭრობაში ჩართულ მცირე სიმძლავრის ელექტროსადგურებს და მაქსიმალურად მოხდეს საცალო მომხმარებლების წახალისება ამგვარი წამოწყებისათვის. აქედან გამომდინარე, კომისიამ საქართველოს ენერგეტიკის სამინისტროსთან მჭიდრო თანამშრომლობით შეიმუშავა და საქართველოს პარლამენტს დასამტკიცებლად წარუდგინა საქართველოს კანონში „ელექტროენერგეტიკისა და ბუნებრივი გაზის შესახებ“ ცვლილებების პროექტი, რომელიც ითვალისწინებს საცალო მომხმარებლების საკუთრებაში არსებული მიკრო სიმძლავრის ელექტროსადგურის განმარტებას, სტატუსისა და სხვა ძირითადი პრინციპების განსაზღვრას, ხოლო, თავის მხრივ, კომისია ვალდებულია შესაბამისობაში მოიყვანოს და განავითაროს კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტები "ნეტო აღრიცხვასთან" მიმართებით.